

Can'ca Söyleşi: Havacı Kadın Olmak! *İlk Türk Kadın Silah Sistem Subayı Hatice Yağdı*

Can EREL

Uçak Mühendisi

can.erel@canerel.com.tr

Yılbaşından itibaren başladığım "Bu Coğrafyada Havacı Kadın Olmak..." başlıklı özel dizide bu makalemle paylaşacağım Hatice (Görünmez) Yağdı'yı, "Dünya Havacı Kadınlar Haftası 2017" nedeni ile Antalya bölgesinde düzenlenen etkinliklerden birinin öncesindeki yemekte ortak ve yöneticisi olduğu havacılık şirketinin üniforması içinde tanıdım. Mentorluğimde Türk Hava Kurumu Antalya Şubesi koordinesinde ve Uluslararası Antalya Üniversitesi'nde (Pilot Burcu Şahinkaya, Pilot Hatice Yağdı ve Pilot Üner Beköz tarafından konuşmaları paylaşarak) düzenlenen "havacılık ve kadın" temalı panelde beni heyecanlandıran bir de sunum yapmıştı...

Sunumunda dinlediklerim, Türk Hava Kuvvetleri'nin 106 yıllık tarihinde yine bir ilk kadın ile karşılaşmış olduğum olasılığını aklıma getirdi...

...sonrasında yaptığımız görüşme ve benimle paylaştıklarından öğrendiklerim, onu ulusal havacılığımızın gelişim sürecinde İLK UÇAN & İLK UÇURAN olmuş öncü havacı kadınlarımız ve faaliyetlerini andığım "Ulusal Havacılık Gelişim Sürecinde Türk Kadını" isimli çalışmam ve konferansımda "İlk Türk Kadın Silah Sistem Subayı" olarak yer almasını da sağladı...

Sevgili Hatice ile araştırmalarımın,

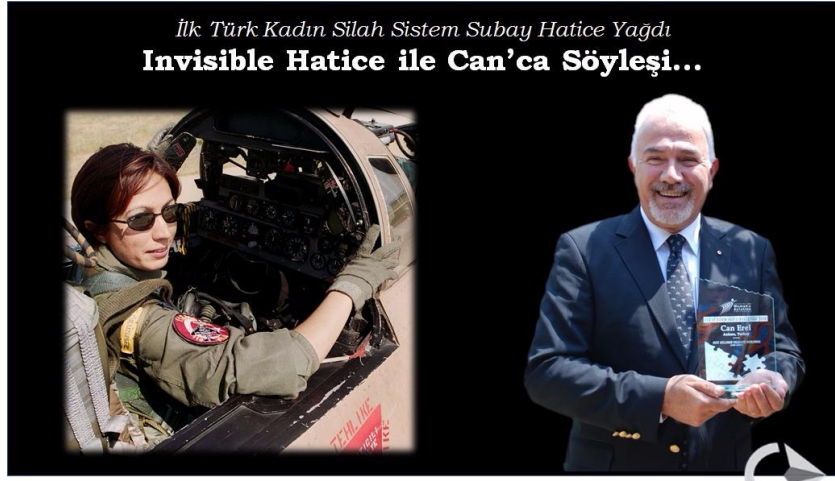
- Hava Harp Okulu'nun "Elektronik Mühendisliği" bölümünden 1997 yılı lisans mezunu olduğunu,
- 2'nci Ana Jet Üssünde pilotaj eğitimi sonrası Kasım 1999 içinde 3'ncü Ana Jet Üssünde "Silah Sistem Subaylığı" ve "F-4E Harbe Hazırlık" eğitimlerini de tamamlayarak 31.05.2000 günü mezun olduğunu,
- Görevde iken Yöneylem Araştırması üzerine lisansüstü derecesini 2004 yılında Osmangazi Üniversitesinden aldığını,
- Hava Kuvvetleri karargâhında "Silah ve Taktikler" uzmanı ve Akhisar Hava Meydan Komutanlığı'nda ilk Türk Kadın "Meydan Harekât Bölük Komutanı" olarak görev yaptığını,
- Hava Kuvvetleri'ndeki görevinden ayrıldıktan sonra, bir süre İzmir Havayolları (İzAir) şirketinde eğitim alıp çalıştıktan sonra ortağı da olduğu ELBA Havacılık Enstitüsünde pilot ve yönetici olarak çalışan üç çocuk annesi olduğunu,

öğrenecektim.

Sevgili Hatice ile sıra dışı mesleki kariyeri üzerine söyleşimi 8 soru ile sınırladım...

...ancak, tüm bileşenleri ile hızlı bir gelişim gösteren havacılık endüstrimiz ve bu alana ilgi duymasını umut ettiğimiz kızlarımız ve kadınlarımızı düşünerek cevaplarını en geniş şekilde duyabileceğim cevaplarını rica ederek...

...Havacı Kadın Olmak!

EREL: Havacılık alanı ve özellikle askeri havacılık alanı, erkeğin hâkim olduğu bir alan olarak bilinir; sizde havacılık farkındalığı ve ilgisi oluşturan, bu yönde bir kariyere başlayacak kararı vermenizi sağlayan süreç nasıl anlatılabilir?

YAĞDI: 1976 yılının Mayıs ayında İzmir'in Torbalı ilçesinde beş kız çocuklu bir ailenin dördüncü kızı olarak dünyaya geldim.

İlk ve orta okulu Torbalı'da liseyi İzmir Konak da "İzmir Kız Lisesi"nde okudum. Okulun ismini vurguladım çünkü kız lisesinden Hava Harp Okulu gibi erkek yoğun bir okula gitmek biraz ironik oldu gerçekten. Ama bu aslında bana yardımcı oldu. Askeri liseler gibi tek cinsiyetli bir okuldan geldiğim için askeri liseden gelen devre arkadaşlarımı anlamam ve anlaşmamız daha kolay oldu sanırım.

Çocukken havacılık aşkı ile dolup taşıyor ve Cumaovası'ndan kalkıp nadiren de olsa evimizin üzerinden geçen askeri uçaklara bakarak "...bir gün bunların içinde ben de uçacağım!" diye hayaller kuruyordum dersem gerçekten kocaman bir yalan söylemiş olurum... O dönemler uçaklar benim için çoğu zaman uzakta olan babama selam götüren araçlardı. Maalesef ailemde ve çevremde de asker veya pilot hiç kimse yoktu; ancak, daha önemlisi ülkemizde bu hayali beynime çakacak bir kadın asker veya pilot hiç görmemiş ve duymamıştım.

Cumaovası neresi oluyor diyen arkadaşlar için küçük bir bilgi vereyim. 1987'ye kadar şu anki Çiğli Hava Üssü sivil uçaklara, Adnan Menderes Havalimanı yerleşkesinde bulunan Cumaovası Havaalanı ise askeri uçaklara hizmet ediyordu. 1987'de bu havaalanı genişletilip geliştirilerek Adnan Menderes Havalimanı adı ile sivil uçaklara, Çiğli Hava Üssü ise askeri uçaklara hizmet vermeye başladı.

Lise yıllarına geldiğimde, bizim dönemlerimizde lise 2'nci sınıfta Milli Güvenlik dersi verilirdi. Öğretmen olarak bu dersimize gelen emekli havacı bir albayımız 1992 yılından itibaren kız çocuklarının da Hava

Harp Okulu'na (HHO) alınacağı müjdesini verdi bize; okulu ve mezun olduktan sonra pilot olabileceğimizi anlattı...

İşte, o andan itibaren o güzel hayal beynime çakıldı.. Bir mektup yazarak broşür istedim HHO'dan. Babamın karşı çıkmasına rağmen tek hedefim olmuştu. O zamana kadar doktor olma hayali ile yanıp tutuşurken (eğitim sistemimizdeki kocaman yanlışlardan biridir ya en zeki çocuklarımızı doktor yapmak; dersleri biraz iyiyse "...doktor olacak bu çocuk!" diye işleriz o beyne, küçükten itibaren) birden hayallerim değişti...

Lise son sınıfta, iki aşamalı yapılan üniversite giriş sınavından birinci aşamasında ilk 1000'lik dilime girerek HHO'na başvuru için gerekli puanı almıştım ve acayip mutlu idim. İkinci basamak sınavı ile tıp fakültesine yerleştirildim; ama umurumda değildi, inanın...

"Ya HHO'na gidecek, ya da HHO'na gidecektim!"

Seçmeler başladı.

Merak edenler için eleme aşamalarından da bahsedeceğim; çünkü, bu yıl HHO büyük bir alım yaptı. Önümüzdeki sene de bunun bu kadar olmasa da, anlamlı bir şekilde yoğunluğun yüksek olacağını tahmin ediyorum. Prosedürlerde ufak değişiklikler olabilir, yakinen bilemiyorum ancak bizim dönemimizde nasıl olmuştu ondan bahsedeyim.

Seçmelerde ilk grup yaklaşık 200 kişi idik. Yanlış hatırlamıyorsam bizden sonra 3 grup daha vardı. Biraz umudum kırılmıştı aslında. Elemelerin tam olarak nasıl yapılacağını da pek bilmiyorduk. Sırası ile ön sağlık muayenesi, boy ve kilo ölçümlerinden önemli sayıda aday geri gönderildi. Arkasından psikomotor ve spor testleri yapıldı. Kalan sayı gitgide azalıyordu. Benimse her aşamayı geçtikten sonra umudum artıyordu. Asıl kıyım sağlık muayenelerinde oldu. Birçok arkadaşımız üzülerek ayrıldı. En son sağlık muayenesinden geçenler mülakata alındık. Elemeler tamamlandı. Bizi, yani mülakatı geçenleri ÖSU (öğrenci

seçme uçuşu) kampına çağıracaklarını, bunun için bir çağrı göndereceklerini söyleyerek evlerimize gönderdiler.

Merak dolu bir 15 günün ardından ÖSU'ya çağırıldım.

Henüz 16 yaşında henüz araba bile kullanmamış iken uçak kullanabilmek gerçekten tarif edilemez bir duygu idi. ÖSU kampını tamamlayarak eylül ayında HHO intibak eğitimine katıldım ve 4 Ekim 1993 de yemin ederek askerlik hayatıma başlamış oldum.

EREL: Başlayan kariyer detayları ve günümüze kadar gelişimi hakkında neler söylenebilir?

YAĞDI: 1999 yılının Kasım ayında 3 üncü Ana Jet Üs 131'nci Filo Komutanlığına "Silah Sistem Subayı" eğitimi almak üzere katıldım. Çiğli'de üç tip uçak ile (SF-260, T-37 ve CN-235 olmak üzere) uçmuştum. Fakat ilk kez F-4E ile uçuşum günü asla unutamam çok heyecanlıyım ve tüm o ağır eğitim şartlarına gerçekten değmişti. Ben ve üç arkadaşım eğitimimizi 31 Mayıs 2000 tarihinde tamamladık. Böylelikle "İlk Kadın Silah Sistem Subayı" olarak mezun olmuştum. İlk atamam, Eskişehir'de konuşlu 1'nci Ana Jet Üssü 113'üncü Filo Komutanlığı yapılmasıyla görev hayatım başlamış oldu.

© Hatice YAĞDI

F-4E uçakları ağır bombardıman uçağı olarak üretilmiş, çift motorlu ve çift kumandalıdır. Asli görevi bombardıman olduğu için, rahatça mühimmat taşıyabilmesi amacıyla büyük yapıda tasarlanmıştır. Ön kokpitte pilot, arka kokpitte de arka kokpit uçucusu olarak pilot veya silah sistem subayı uçar. Arka kokpit uçucusunun görevi, uçuş esnasında ön kokpite yardımcı olmak, gerekli hesaplamaları yaparak onu yönlendirmek, gerektiğinde kumandaları almak ve uçuğu filonun görevine göre silah veya kamera sistemlerini kullanmaktır.

Görev yaptığım 113'üncü filo keşif görevinde kullanılan RF-4E uçaklarından oluşuyordu. RF-4E uçakları, F-4E uçakları gibi mühimmat atabilmekte, ancak F-4E uçaklarının burun kısmında bulunan burun topu yerine kamera sistemleri ile donatılarak keşif amaçlı kullanılmakta idi.

Keşif filosu diğer bombardıman ve önleme filolarından farklı olarak operasyon zamanı dışında da sürekli görevdedir; çünkü, olası bir operasyonda, muhtemel hedef alınacak yerlere ait verileri güncel ve istihbaratı taze tutmak gerekir.

© Hatice YAĞDI

Operasyon zamanı gelince, bombardıman uçakları önleme uçakları ile kol kola verip hedefe ilerlerler. Bombardıman uçaklarının görevi hedefi imha etmek, önleme uçaklarının görevi ise bombardıman uçaklarını karşı kuvvetin tacizlerinden koruyarak hedefe ulaşmalarını sağlamaktır. Bu süreçte de keşif filosunun görevi devam eder. Hedef bölgesine giderek öngörülen tahribatın gerçekleştirilmesi ve başarı oranına yönelik istihbarat verilerini alır. Yapılan istihbarat değerlendirmesine göre hedef ziyareti tekrarına karar verilir. Yani keşif uçakları operasyonun hem başında hem de sonunda görev başındadırlar. ☺

Ülkemizde Nisan 2016'dan itibaren RF-4E'ler servis dışı bırakılmış (kal edilmiş) olup, operasyonların keşif görevi F-16 uçaklarına devredilmiştir.

Hava Kuvvetlerine hizmet ettiğim dönemde, üniformamı 18 yıl boyunca çok büyük bir onur ve gururla taşıdım. İşimi yaparken bir kişiye bile olsa örnek ve ilham olabildi isem ne mutlu bana. Bunu düşünmek bile bana güç veriyor. Asker veya pilot olmayı hedefleyen kızlarımızı cesaretlendirebilmek, örnek olmak, yapabileceklerini onlara göstermek ve onların önünü açmak böyle bir sorumluluğumuz olduğu için de çok mutluyum. Ancak bu büyük bir sorumluluk, başarısız olma durumunuzda sizden sonrakilerin bu işe devam etme ihtimalini düşürmüştür olursunuz. Bu gerçekten ağır ama bir o kadar da gurur verici.

Hava Kuvvetlerinden ayrıldığım 22 Mart 2015 tarihinden sonra iki ortağım ve arkadaşlarımız ile beraber ELBA Havacılık Enstitüsü'nde çalışmaktayım.

ELBA Havacılık Enstitüsü, havacılık için bilgi üreten ve yayınlayan bir enstitüsel kuruluştur. Özellikle havacılık eğitimi alanında bilimsel çalışmalar yapan, eğitim organizasyonu ve metotlarında gelişim öngören, özgün eğitim yayınları oluşturan, bağımsız bir kuruluştur.

ELBA Havacılık Enstitüsü; projeleriyle, yayınlarıyla, özel oturum ve çeşitli etkinlikleri yanı sıra, havacılık alanında kullanılacak özgün eğitim ve test

unsurlarının üretimleriyle ülkemizdeki bütün havacılara ve havacı olmak isteyenlere hizmet verir.

ELBA Havacılık Enstitüsü programlarındaki projelere, eğitimlere, üretimlere katılım herkese açıktır. Enstitü esaslı kuruluşu ve amaçları ile ELBA Havacılık Enstitüsü, bir uçuş okulu değildir. Öte yandan uçuş okullarının ihtiyacı olan bütün özgün eğitim materyal ve yöntemlerinin oluşturulmasında bilimsel alt yapıyla çalışan, organize bir ortamdır.

Tüm çalışma arkadaşlarımız ile gerçekten muhteşem ve dinamik bir ortamda, yapabileceğimizin en iyisini yapmak için büyük bir keyif ve özveri ile çalışıyoruz. Çünkü inanıyoruz ki biz yapabiliriz.

EREL: Değerli kadın meslektaşlarımı gördüğümde, onları dünyaya getirip büyüten ana ve babaya, yetiştiren saygın okullarımıza, yapılarında onlara kariyer fırsatı tanıyan şirketleri, toplumsal cinsiyet dengesini gelişmesi yönünde haklı bir gururu yaşamamızı sağlayan düş ve düşün sahiplerini, emeğini katarak, destekleyerek bu süreci oluşturup geliştirmekte olanları Can-ı gönülden tebrik etmek isterim... Sizin kariyer sürecinizde aldığınız kararlar ve sürdürdüğünüz gelişimde,

- Ebeveynleriniz ve aile üyeleriniz,
- Okullarınızdaki öğretmen ve öğrenci arkadaşlarınız,
- İşyerinizdeki yönetici, meslektaş ve arkadaşlarınız,

ile ilişki ve iletişim süreçlerinde sizi teşvik eden veya engelleyen sınırlar arasında neler yaşadınız?

Askeri okullar, mesleki kurslar, muharip birlikler ve askeri hizmetten ayrılışınız sonrası pilot lisansı almanızın ardından ticari havacılık işletmelerinde ve yaygın öğretim kuruluşlarında geçmekte olan meslek hayatınızda maruz kaldığınız olumlu ve olumsuz etkileri dikkate alarak kadının bu alanlarda mesleki ve hatta amatör faaliyetleri hakkında neler söyleyebilirsiniz? Sizce, diğer endüstri kolları ve meslekler ile kıyaslandığında havacılıkta kadın olmak nasıl bir duygu ve deneyim?

Havacılık endüstrisinde tanıyabildiğiniz diğer meslekleri ile kıyaslandığında, pilotluk mesleğiniz kariyer süreçlerinde deneyimlerinizi kolaylaştıran mı, zorlaştıran mı etki yapmıştır; neden?

YAĞDI: *Hava Harp Okulu intibak eğitimine katılmadan önce rahmetli babacığım ile tıp fakültesine kaydımı yaptırmış ve bir sene dondurmuş*

idik. Bana “istediğin zaman vazgeçebilirsin” diyerek hem kendi kararımı almamı istemiş hem de beni seçeneksiz bırakmamış idi.

Kararlarımı alırken ve askerlik hayatım boyunca her zaman aynı fikirde olmasalar bile ailemden tam destek gördüm...

HHO’na giriş için yapılan yemin töreninde, aslında HHO yerine tıp fakültesine gitmemin benim için daha iyi olacağını düşünen babamın beni üniformalar içinde gördüğünde gözlerindeki o gurur dolu ifadeyi görmek benim için en büyük mutluluktur.

Eşim bir kalp ve damar cerrahisi; kalp nakli ve yapay kalp takılması ile ilgili çalışıyor ve gerçekten çok zor ve yoğun stresli bir işi var. Tanıştığımızdan beri bunca yoğunluğuna rağmen hep beni destekledi ve her konuda her zaman yanımda oldu.

Bir oğlumuz ve iki tane kızımız var. Eşimin ve benim yoğun çalışma hayatımıza rağmen hiç sorun çıkartmıyorlar ve bizim bu tempolu hayatımıza uyum sağlamaya çalışıyorlar. Özellikle (10 ve 7 yaşındaki) küçükler gerçekten yaşlarının üzerinde davranıyorlar.

Arkadaşlarımın, öğretmenlerimin, meslektaşlarımın, aile dostlarımızın, şu an ortağı bulunduğum ELBA Havacılık ailesindeki ortaklarım ve çalışma arkadaşlarımın her zaman desteklerini yanımda hissettim ve benimle gurur duyduklarını biliyorum.

Üniforma ile sokakta dolaşırken, tanımadığım birçok insandan güzel sözler duydum.

Bunların hepsi beni yüreklendiren, onur ve mutluluk veren olumlu tepkilerdi.

Harp Okulunda hayat çok kolay değildi. İçine girdiğimiz ortamın amaçları, gerekleri, kuralları ve yaptırımları vardı. Bizler, okula bu uygulamanın yapıldığı ikinci yıl giren kız öğrenciler olduğumuz için sadece bizim için değil komutanlarımız için de zordu.

Ben asla cinsiyetimle ilgili endişe duymadım, gereken ne ise elimden geldiğince en iyisini yapacaktım. Ancak komutanlarımızın endişeleri vardı. Bize nasıl davranacaklarını tam olarak bilemiyorlardı.

ÖSU uçuş kapındaki uçuş öğretmenim her brifing sırasında bana okuldaki askeri eğitimlerin ne kadar zor olduğunu anlatıyor ve sanırım vazgeçmemin benim için daha hayırlı olacağına inanıyordu. Ben ise “ben elimden geleni yaparım komutanım ölecek değilim ya en fazla bayılırım “ diyordum. O ise yılmadan söylemlerine devam ediyor iken, tıp fakültesini kazanmış diğer bir erkek öğrenci arkadaşım “ben bunlarla uğraşmak istemiyorum!” diyerek uçuşları iyi olmasına rağmen kamptan ayrıldı.

Hava Harp Okul hayatı normal bir üniversite hayatı gibi değildi; gerçekten daha hızlı olgunlaşmamızı gerektiriyordu. Bu farkın önemli diğer bir nedeni de, dört sene boyunca her adımda beraber olduğunuz sınıf arkadaşlarımızın, yani devrelerimizin, mezuniyet sonrası mesai arkadaşlarımız olacağı gerçeğidir. Bu bambaşka bir olgudur ve bunun temellerini okul dönemi boyunca çok sağlam attık.

EREL: Yaşanmışlıklarınızı dikkate aldığınızda,

- Başarabildiklerinizin daha iyisini yapabileceğinizi,
- Başaramadıklarınızın etken sebeplerini minimize edecek kaldırarak,

neler yapılabilirdi?

Bu konuya bir "Alınan Ders(ler)" mantığı ile bakarak,

- Devlete,
- Otoriteye,
- Kendinize,
- Eşinize,
- Çocuklarınıza,
- Ebeveynlerinize
- Öğretmenlerinize ve öğretmenlerinize,
- Yöneticilerinize,
- İş arkadaşlarınıza,

düşen görev ve sorumluluklar neler olabilir; özetleyebilir misiniz?

YAĞDI: *Hava Harp Okulu'na uzun yıllardan sonra 1992 yılında tekrar kız öğrenci alınması geç de olsa yapılan bir hatanın telafisidir. Zira 1950'li yıllarda alınanlar sistemde görev yapmış ancak pilot brövesi alanlar bile kıtalarda uçurulmamış ve birkaç yıl sonra ise bu uygulamaya son verilmişti.*

NATO ülkeleri arasında, ilk kez harp okuluna kız öğrenci olarak ülkemiz Atatürk'ün gösterdiği yolda ne denli hızlı ilerlediğini gösterir iken bunun bir bıçak gibi kesilmesinin gerçekten büyük bir hata olduğunu düşünüyorum.

Ben 1993 yılında girdiğimde kız öğrencilerle daha bir kere konuşmamış erkek öğrenciler vardı okulda. Tabi ki birçok zorluklar da yaşadık. Bu zorlukların, hem fiziki şartlar ile ve hem de kendimizi ispat edip kabullendirme süreci ile ilgili olduğunun da gayet farkında idik. Bunun büyük sorumlulukları vardı. Bizim ülkemizde, bu kabullenme sürecinin birkaç yılda olacağını beklemek boşuna bir beklenti olur idi. Bizim gibi ataerkil bir toplumda, evde erkek çocuklarının hep hizmet edilen, kız çocuklarının ise hizmet eden olduğu olgusu bilinçli olarak olmasa da işlenmiştir beynimize. Bu yüzdendir ki bu süreç belki 20 belki 30 yıl alacak diye düşünüyorum.

Ben binbaşı rütbesinde iken, Akhisar Hava Meydan Komutanlığı'na Meydan Harekat Komutanı olarak atandım; bu göreve atanan ilk kadın subay olarak. Mahiyetinden daha önce hiç kadın subay ile çalışmamış birçok arkadaşım vardı. Tabi ki komutan ve yönetici olarak çalışmam onlar için de başlarda zor olsa da "evet, ben komutanınızım; ancak sizin mesleki bilginize ve tecrübenize çok güveniyor ve saygı duyuyorum" imasını verdiğimde sözlerim daha kolay anlaşılmış ve taşlar güzelce yerine oturmaya başlamıştı.

Ancak, güzellikler o zorluklardan çok daha fazlaydı... Birçok ilki yerine getirmek ben ve yakın devre arkadaşlarıma kısmet oldu.

Ben çok şanslı hissediyorum kendimi, sevdiğim her zaman onur duyduğum bir mesleğim ve gururla yaptığım bir işim var.

Benim Hava Kuvvetlerinden ayrılışım çok da isteyerek olmadı. Ve hatta çok üzülerek ayrıldım diyebilirim. Kurumun atama politikaları sebebi ile ayrılmak zorunda kaldım. Tabi ki sistem kendi çıkarlarını korumak ve

kurumu en iyiye taşımak adına atamaları ihtiyaç doğrultusunda düzenleyecektir. Ancak personelinin aile bütünlüğünün korunması, verimli ve aidiyet duygusu yüksek bir çalışan profili oluşturabilmek için benim durumumdaki personelini düşünerek cinsiyet ayrımı yapmaksızın sorunlarına çözüm üretmeye yönelik adımlar geliştirilebilir diye düşünüyorum.

EREL: Güney Afrika Ekonomik Kalkınma Örgütü (MEDO), 2020 yılında işlerin %80'inin STEM (BTMM - Bilim, Teknoloji, Mühendislik, (Sanat), Matematik) öğretim alanı ile ilgili olacağı öngörüsü ve mevcut durumda STEM kaynaklı işgücünde kadın oranının %14 olduğu tespiti ile, daha fazla Afrikalı kadını STEM alanında öğrenime teşvik edebilmeyi amaçlamış...

Siz, hem "Sesüstü" alandan gelen ve halen ticari havacılık işletmeciliğinde ulaştırma uçaklarında eylemli bir kadın pilot ve hem de anne olarak kızı olan ebeveyn ve velilere, STE(A)M (BTMM - Bilim, Teknoloji, Mühendislik, (Sanat), Matematik) alanı ile ilgili ve yetenekli olan genç kızlarımıza ve kadınlarımıza neler söylemek istersiniz?

... ki, öğretim ve kariyer beklentileri desteklensin; insanlığın gelişmesini sağlayacak, 4. Endüstri Devrimi ve sonrasında en temel ve kritik gerekli işlevleri gerçekleştirecek kariyer alanlarına yönelmelerine olanak verilsin?

YAĞDI: *Günümüzde kadınlar artık her alanda var ve bundan sonra da daha çok var olacaklarına inanıyorum. Onlarda kendilerine inanmalılar bu onların en büyük güçleri olacak. Havacılığın üç temeli "Bilgi, Beceri ve Emniyet"tir. Eğer bu alanlarda ilgi ve yetenekleri var ise kendilerini yüksek bilgi ile donatarak bu mesleğin içinde var olmalılar. Aileler bu alanlara ilgili çocuklarını mutlaka desteklemeliler yanlarında olmalılar önlerini açarak yapabilirlikleri ölçüsünde imkânlar sunmalılar.*

Tabii ki havacılık maliyeti çok yüksek bir sektör; gençlerimiz için maddi imkansızlıklar en büyük engel olacaktır. Bu nedenle,

- *Ülkemizdeki havacılık otoriteleri ve sivil mesleki örgütlenmeleri,*
- *Havacılık öğretim programlarına sahip tüm yükseköğretim kurumları,*
- *Uçuş eğitim kurumları,*

güç ve olanakları çerçevesinde bu konuda işbirliği içerisinde olup gençlerimize yol açmalı onlara imkânlar sağlamalıdır.

Biz, ortağı bulunduğum ELBA Havacılık Enstitüsü olarak ERAH Uçuş Okulu ile el ele vererek geçtiğimiz yıl bir üniversite öğrencimize pilotaj eğitimi imkânı sunduk; adaylar içerisinde kız öğrencilerimiz de var idi. Çok güzel bir çalışma oldu ve sonunda bir çocuğumuz hayallerine kavuşma imkânı buldu.

Tüm havacılık örgütlenmelerini gençlerimize destek olmaya çağırıyorum. Ülkemizin pırıl pırıl gençlerinin, gerçekten buna ihtiyacı var.

EREL: Kanada merkezli Dünya Havacı Kadınlar Enstitüsü (Institute for Woman of Aviation Worldwide - iWOAW) tarafından havacılık – uzay alanında toplumsal cinsiyet dengesinin geliştirilmesi amacı ile bu endüstrilerde kadın sayısı ve seviyesini artırmak için dünya genelinde organize edilen "Dünya Havacı Kadınlar Haftası" bu yıl 6-12 Mart 2017 arasında gerçekleştirildi; bir etkinliğe siz de bizzat katıldınız... Son üç yıldır bu kapsamında tüm dünya ile beraber Türkiye’de de gerçekleştirilen etkinlikler ve sonuçları hakkında neler söyleyebilirsiniz?

...bu vesileyle belirtmek istediklerim de var... Dünya Havacı Kadınlar Haftası’na kişisel bir katkı olarak, "Can’ca Dünya Havacı Kadınlar Haftası Rehberi" dokümanı hazırlamış ve Ekim 2016 ayından itibaren Türkçe konuşan dünyada ulaşabildiğim örgütler ve bireylerle paylaşmaktayım; sizin katıldığınız etkinliği düzenleyenlerle de paylaşmışım. Bu rehber dokümana yönelik önerileriniz yanında bu yıl kızlarımızda ve kadınlarımızda daha fazla havacılık farkındalığı sağlayacak ve tüm dünyada ülkemizin daha iyi temsil edilebileceği etkinliklerin bu hafta boyunca düzenlenmesi konusunda da öneri ve değerlendirmenizi öğrenebilmekten mutluluk duyacağım

YAĞDI: *Çok değer verdiğim bir dostumun sözü vardır: “insan bilmediğinden mahrum değildir”; çok da haklıdır.*

O zaman bizim üzerimize düşen nedir?

Aynen sizin de yaptığınız gibi kızlarımızı havacılıkla ilgili bilgilendirmek, onları donatabilmek, farkındalıklarını arttırabilmek ve onları farkında bile olmadıkları bu mahrumiyetten kurtarmaktır. Ne kadar çok kızımıza ulaşır, onların ufkunu açabilir isek bu en büyük başarı olur. Bu anlamda, özellikle bu hafta yapılan etkinlikler diğer hepsinde olduğu gibi çok büyük önem arz etmektedir. Az önce de söylediğim gibi özellikle havacılık örgütlenmeleri, her türlü imkânlarını kullanarak (maddi veya teknik) bu faaliyetlere daha çok destek vermesi gerekmektedir.

Tabi ki bu faaliyetler sadece bu hafta ile sınırlı kalmamalı.

Biz ELBA Havacılık Enstitüsü olarak, yoğun bir şekilde yaz dönemlerinde olmak üzere (kışın da olabiliyor ancak okul sürecinin devam etmesi, hava şartlarının olumsuzlukları ve daha birçok teknik nedenden dolayı kışın yapmamız zorlaşabiliyor) ‘Temel Havacılık Kampları’ düzenliyoruz. Bu kamplara gerek kendi imkânlarımız ile gerekse bazı havacılık örgütlenmelerinin desteği ile anlamlı bir oranda burslu öğrenci de aldık. Özellikle destekçilerimizin de talebi doğrultusunda bu bursların önemli bir kısmını kız öğrencilerimize ayırdık. Birçok genç arkadaşımız ile birlikte

olduk. Onlarla vakit geçirmek, öyle keyifli ve muhteşem bir ortamda bir araya gelmek onlardaki değişim sürecini izlemek gerçekten çok önemli ve gurur verici oluyor bizler için. İlk katıldıkları gün ile ayrıldıkları gün arasında kayda değer büyük değişiklikler gözlemliyoruz arkadaşlarımızda.

Havacılığı tanımakla kalmıyorlar havacı olmak için ilk ve en önemli adımı atmış oluyorlar.

Şahsen ve ortağı bulunduğum şirket olarak Dünya Havacı Kadınlar haftasında yapmaya çalıştığımız gibi çabalarımıza son sürat devam edeceğiz.

EREL: Kanada merkezli Dünya Havacı Kadınlar Enstitüsü (Institute for Woman of Aviation Worldwide - iWOAW) tarafından, aynı (ilgili endüstrilerde kadın sayısı ve seviyesini artırma) amacı ile bu yıl, ilk defa 24-26 Mayıs 2017 günü Vancouver - Kanada'da "Toplumsal Cinsiyet Dengesi Sempozyumu" da düzenliyor. Havacılık - uzay endüstrilerinde toplumsal cinsiyet dengesini geliştirme temalı bu sempozyumda "Dünya Havacı Kadınlar Haftası" etkinlikleri ile ödül kazananların ödül ve hediyeler de sahiplerine sunulacak. Öncü Türk havacı kadınlarımızı temsilen de konuşmacı ve katılımcı olmasına çabaladığım bu sempozyum ve sonuçları hakkında neler söyleyebilirsiniz?

YAĞDI: *Bu yılki sempozyum konusu çok dikkatimi çekti; çok iyi seçilmiş. Onların memleketinde durum nedir tam olarak bilemem ancak bizim*

toplumumuzda (sizin de “Bu Coğrafyada Havacı Kadın Olmak...” dizisi ile belki de dikkati çekmeye çalıştığınız bir husus diye düşünüyorum) kesinlikle artık halledilmesi gereken, hatta geç kalınmış bir konu.

Kadınlarımız Büyük Önder Atatürk’ün bize açtığı yolda hızla ilerliyorlar. Ancak toplumsal yapı bu çabayı baskılamakta ve gelişimi geciktirmektedir. Eğer bunu çözebilir isek kadınlarımız sadece havacılıkta değil birçok alanda kendilerini başarılı bir şekilde, daha fazla gösterebileceklerdir. Özellikle ülkemizdeki havacılık otoriteleri ve örgütlenmelerini bu konuda tam destek olmalıdır.

Bahsettiğiniz bir platformda, “Türk Havacı Kadın(lar)ı”ımızı temsilen arkadaşlarımızı görmek hepimizi çok gururlandırır. Orada olma şansını yakalayacak olan her kim, hangi arkadaşım veya arkadaşlarım olur ise, bu sorumluluğunun farkında olarak, bizleri en iyi şekilde temsil edeceğinden kesinlikle eminim, kendilerine şimdiden başarılar dilerim

EREL: Son olarak, havacılık alanında toplumsal cinsiyet dengesinin geliştirilmesine yönelik değerlendirme ve önerilerinizi (aile kurumu, yakın çevre, ilgili öğretim ve eğitim kurumları, “meslek” ve “kadın” odaklı örgütlenmeler, araştırma merkezleri, endüstride yer alan kümeler, kurum ve kuruluşlar, otorite ve devlet kurumları) açısından da duyabilmek isterim...

YAĞDI: *Bu işi yapmak isteyen kızlarımız asla vazgeçmesinler, yılmadan korkmadan yollarına devam etsinler. İlk öncelikli şart kendinize inanmanız ve güvenmenizdir. Bu en büyük güçtür. En başta aileler tam destek olmalı çünkü insanın kendinden sonra ki en büyük gücü ona her anlamda destek olan ailesidir.*

Yukarıda da hep bahsettiğimiz gibi tüm havacılık otoritelerinin ve örgütlenmelerinin ellerini taşın altına koymaları ve üzerlerine düşen görevleri yapmaları çok önemli.

Kadınların her alanda var olması, ülkemizin Atatürk’ün gösterdiği aydınlık yolda hızla ilerlediğinin en önemli göstergesidir bence.

Kızlarımıza tavsiyem başladığınız her işe DEMİR GİBİ BİR GÜÇLE VE BİR BEBEK SAFLIĞI İLE başlayın göreceksiniz ki böylelikle hepsinin altından kalkacaksınız...

EREL: Teşekkürler...

...

Sevgili Hatice’den duyduklarım da, on yıllardır sahip olduğum samimi düşüncelerime inancımı tazeledi;

- *Kızlarımızda havacılık ve uzay alanına yönelik BTM(S)M öğretim alanlarında öğretim ve kariyer beklentisi oluşturma,*
- *Bu kızlarımızın ebeveynleri ve yakın çevrelerinin, insanlığın gelişmesini sağlayacak, 4. Endüstri Devrimi ve sonrasında en temel ve kritik gerekli işlevleri gerçekleştirecek olan bu yolculukta kendilerine olanak sağlayıp desteklemeleri,*
- *Her bir okuyucumuzun,*

- *Havacılık - uzay ve savunma endüstrilerinde toplumsal cinsiyet dengesini geliştiren çabalara katılmaları,*
- *Bu amaca sahip Dünya Havacı Kadınlar Haftası etkinlikleri ile ilgili katkı sağlamaya, tüm iletişim kanalı ve ilişki ağlarında bulunanları da etkinlik düzenlemeye davet etmeleri,*

beklentimi yükseltti.

...dahası, bu coğrafyanın bu güzel ve farklı ülkesinde, üst seviyede bilgi, ileri teknoloji uyumlu beceri gerektiren bir meslekle erkeğin egemen olduğu alana girebilmenin insani, sosyal ve siyasi kaynak farklılıklarını çok açık bir şekilde ortaya koyuyor, sahip olunan heyecan ve başarının verdiği bireysel ve toplumsal huzura dair güçlü ipuçları içeriyordu...

"Bir toplum aynı amaca bütün kadınları ve erkekleri ile beraber yürümez ise ilerlemesine teknik olarak imkân ve bilimsel olarak ihtimâl yoktur!"

~ Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK

(Atatürk Araştırma Merkezi, Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Cilt II, s.153)

Okuyucuya umut ve heyecan aşılayacağına inandığım bu samimi paylaşımı için Hatice YAĞDI'ya ve bu söyleşiye olanak tanıyan ELBA Havacılık Enstitüsü'ne teşekkürler, Can-ı gönülden...

Ulusal havacılık-uzay ve savunma endüstrilerinde toplumsal cinsiyet dengesinin cinslere fırsat eşitliği sağlanarak geliştirilmesi, genç kadınlarımızın ilgili öğretim programlarına yönelerek bu dinamik ve geleceği parlak kariyere yönelime güdülenebilmesi ve sonuçta sağlanacağına emin olduğum gelişimin keyfini de yüce Türk milletinin sürebilmesi umudu ile...

Kaynakça

1. Can EREL; "[Can'ca Türkiye'de, Endüstrinin Gelişiminde İz Bırakanlar](#)"; ISBN 978-605-125-753-2; Mart 2014.
2. Can EREL; "[Ulusal Havacılık Gelişim Sürecinde Türk Kadını](#)"; Konferans; 2 Aralık 2013.

Bu Coğrafyada Kadın Havacı Olmak...

✈ **Bu Coğrafyada Havacı Kadın Olmak!**

✈ **"Havacı (İlk Türk GyroCopter Pilotu) Kadın Olmak!"**

✈ **"Havacı (İlk Türk F-16 Görev Komutanı & Öğretmen Pilotu) Kadın Olmak!"**

✈ **Hava Harp Okulu Adayına Cinsiyet Sınırlaması Kaldırıldı!**

✈ **"Havacı (İlk Türk Havacılık Okulu ve Hava Taksi Girişimcisi) Kadın Olmak!"**

✈ **"Havacı (İlk Türk Önleme Kontrolörü) Kadın Olmak!"**

✈ **"Havacı (Can'ca Başarı Bursu Sahibi) Kadın Olmak!"**

✈ **"Havacı (İlk Türk Yer'e Yakın Uzay Profesörü) Kadın Olmak!"**

✈ **"Havacı (İlk Türk Silah Sistem Subayı) Kadın Olmak!"**

...Herkesi Kadınca Olmak!